

A „KELET” előfizetési díja:
Vilákra postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESEB CZIKKEK DIJZATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Hatszor hasznózott gürmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetésekul külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Voigler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasenstein és Voigler hirdetés köv. irodája. Weiss. Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szervitátor 5. sz.

Nyitléri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Kolozsvár, 1877. nov. 28.

(2) Rövid napok-hetek multán az egész országban be lesz végezve a törvényhatósági bizottságok törvényszerű megújítása s rákövetkezőleg — a mi a megyei törvényhatóságokat illeti — az illető miniszteri rendelet nyomán a tisztújítások is véghez fognak menni.

Ez ügyben mindenekelőtt az tűnik föl, hogy míg a helyügyminiszter intézkedett a megyei törvényhatóságokra nézve, addig mindez ideig függőben van a városi hatóságok restaurációjának kérdése. Szétküldetett ugyan az illető helyügyminiszteri körrendelet annak idején minden s így a városi törvényhatóságoknak is, s például Kolozsvár város tanácsa, még mielőtt illetékes helyén: a városi bizottság előtt e körrendeletet előterjesztette volna, már tárgyalás alá is vette, föliratot intézvén a helyügyminiszterhez, hogy miután e tisztviselői kar az ismeretes szervezkedési calamitások nyomán majdnem két évvel a törvényszabta idő után választatott meg, hagyja őket még két évig kényelmes hivatalaikban meg; de még mielőtt ez oratio pro domo sua elintézés alá kerülhetett volna, érkezett valamennyi városi törvényhatósághoz a helyügyminiszter távirati rendelete, hogy ezekhez a restauratiót illető körirat csak tévedésből küldetett meg s így további intézkedésig félretendő.

Mi részünkről egyáltalán nem vagyunk a helyügyminiszter ur az irányu célzataiba beavatva, de az iránt tisztában vagyunk, hogy az intézkedésnek vagy így, vagy úgy mielőbb meg kell történnie s hiszünk is, hogy a helyügyminiszter ur ép úgy eleget fog a törvény inteniának a városi törvényhatóságokra nézve tenni, mint eleget tett a megyékre nézve, a törvény célzata illető szabványával épen az levén, hogy az ország összes törvényhatóságai s így a szerves közigazgatás egyöntetűségét nyerjenek, mihez képest a korábbi „tévedés” pozitív formára változtatását mielőbb várhatjuk.

Átsérve e közbevetett megjegyzések után tulajdonképeni tárgyunkra: a megyei törvényhatóságok restaurációjára — úgy tetszik nekünk, hogy a bizottságok részben való megújítása s illetőleg a tisztviselői karok új-

ra alakítása, aránylag sokkal csekélyebb érdekeltséggel folyik, mint a miket, nagy jelentőségéhez képest, megérdemel, sőt megkövetel vala. Itt-ott hallszik ugyan egy kis küzdelmi zaj, ez is azonban inkább egészségtelen, hogy sem a közélet ép pezsdülésének megfelelő modorban, de nagyban és egészben bizonyos enervált petyhüdség tapasztalható törvényhatóságaink kebelében, mely sajnos következtetést enged életképességre s arra nézve vonnunk, hogy miképen fogják törvényhatóságaink magas rendeltetésű hivatalukat föl.

Ama hely és szerep, mely törvényhatóságainknak, az új szervezet keretében, részükbe jutott, a nemzet életműködését kiváló mértékben fokozhatná. Nem az országos, hanem saját keblü ügyeiknek intézőiként oly munkakört bírnak ma törvényhatóságaink, melyet ha minden irányban méltólag betöltenek, soha nem élvezett mérvben járulhatnak a haza egészséges közéletének folyamatba indításához s hatályossá tevéséhez.

Igaz, nem politikai honmentő dictióktól, de ügyintéző szaktárgyalásoktól ugyancsak visszhangozhatnának e törvényhatósági termek; igaz, minisztereknek adandó bizalmi, avagy bizalmatlansági szavazatoknak a törvényhatóságok részéről ma már alig van valami értelmök, de annál inkább a közigazgatás minden irányban való életteljes vezetéséről — s mégis, elég sajnos, maig sem bírták magok ez oly hivatásu testületek amaz új helyzetbe beleléni magukat, melyet a jelenlegi törvény számunkra, mint az állami szervezet pozitív tényezői számára kijelölt.

És még egy másik oldal, mely a mostani restaurationalis, bár csekély, mozgalmakban a figyelmes szemlélőt kellemetlenül érinti — s ez az a tény, hogy az ujan kerekített megyékben összefoglalt régi megyei területek, még mindig separatistius tendenciáknak bódolnak s tovább akarják plántálni az összefoglalt megye-területek széthúzó külön érdekeiket. Kolozs, mint Kolozs; Doboka, mint Doboka; Maros, mint Maros; Torda, mint Torda akarna továbbra is szerepelni, a helyett, hogy az egész me-

gye, minden részeiben, egynek tudná és érezné magát.

Azt hisszük, ez ideig-óráig tartó béka-egér harcából már elég volt nekünk s a midőn a törvényhozás minden illetékes factora az összefoglalás és egyesítés szükségét törvénybe ígtatá, hazafias törekvésnek semmi ily különhuzást nevezni nem lehet s az egyes egyének ambíciójának, sajátos érdekeinek teljesen bántérbe kell szorulóknak a hazai közérdek előtt, mely a törvényhatósági termeket nem ilyes huzalkodások küzdhomokjainak, hanem az összeható egészséges működés nemes versenytérének akarja látni.

Több tevékenység s egészséges irányu actio — ez az, mit az új törvényhatóságok s tisztviselői karok jelszával a jövő évre ajánlani szeretnénk!

— Legfelsőbb kéziratok. Ő felsége a következő legfelsőbb kéziratokat méltóztatott kibocsátani:

I.

Kedves gróf Andrássy!

A közös ügyek tárgyalása czéljából a birodalmi tanács által, az 1867. évi december hó 21-én kelt törvény értelmében az 1877-ik évre megválasztott, a magyar országgyűlés által pedig az 1867-ik évi XII. törvényezikk értelmében az 1877. évre kiküldött közösügyi bizottságokat a másolatban mellékelt kézirataimmal folyó évi december hó 5-ik napjára Bécsbe összehívtam, minél fogva megbízom Önt, hogy az illető előterjesztések megtétele iránt intézkedjék.

Kelt Gödöllőn, 1877. évi november hó 23-án.
Ferencz József, s. k. Andrássy, s. k.

II.

Kedves Tiszta!

A közösügyek tárgyalása czéljából a magyar országgyűlés által az 1867-ik évi XII. törvényezikk értelmében 1877-ik évre kiküldött bizottságokat, valamint a birodalmi tanács által az 1867-ik évi december hó 21-én kelt ottani törvény értelmében az 1877. évre megválasztott közösügyi bizottságokat, a részükre törvényileg fentartott teendőik végzése végett folyó évi december hó 5-ik napjára Bécsbe egybehívdóknak találom.

Midőn ehhez képest közösügyi ministeriumaimat egyuttal alkotmányserű előterjesztéseik

érzéke kifogástalan, szintugy rythmicája, melyet lehetőleg az eredetihez alkalmazni igyekszik, sőt tán kissé, tulzsigoruan is, a mennyiben például az „Elhagyott lak” fordításában az eredeti magyar rythmus „à tout prix” megtartása nem épen szolgál előnyére a fordításnak s némi szokatlanyszerű erőltettség színezetével bír. A typicumnak ily nagy mértékben való átvitele lehetetlenség. E három fütemes forma

Áll a kis lak pustán, ridegen

a mily eredeti magyar zamattal bír (egyik legszokásosabb zenei formánk) ép oly absurd és lehetetlen az angol geniusnak. Ellenben ajánlatos lett volna, különösen a „Szülőföldem szép határa”, az egyszerűség mellett oly végtelen bájos, oly megható igaz költeményben az eredeti formának, illetőleg a rövidebb, hullámzatosabb verssoroknak megtartása, az angol merevebb arsisos dactylusokkal szemben. Így is népies, az igaz, mert hisz a legnépiesebb Burns is nagy előszeretettel viseltetik e specialis angol forma iránt, de ez alkalommal némi hátránnyokkal is jár, melyekre nem késünk rámutatni.

Nagy igazság, hogy egy valódi, kiforrott költőt az jellemez leginkább, ha eszmái, érzelmei előadásában a tökély azon fokára bír eljutni, hogy se többet se kevesebbet ne mondjon, mint a mennyit elmondhat, a nélkül, hogy az a szabotosság rovására, vagy pedig unalmas lenne. Ifjú és gyakorlatlak költők örökölt hibája, a kifejezésbeli erő hiánya, még netalán eszmébőség daczára is. De viszont vannak, s irodalomtörténetünk eclatáns példát bír e részben felmutatni a máskülönbön rendkívüli tehetségű Janus Pannoniusban, kik áradzó pleonasmusok és reiteratiók tengerébe fulasztják tehetségüknek minden élt, minden erejét. Egyike ez a legfontosabb alaki hibáknak, melyek a hatást még csirájakban megölik. Ki idegen nyelvből fordít nagy óvatossággal kell hogy kikerülje e veszélyes zátonyt, melybe pedig önkéntelen is beleütközik ha például egy költeményt az eredetinel nagyobb versszakokban akar visszaadni, a nélkül, hogy előbb számotvetne a két nyelv sajátágaival s különösen egymáshoz való viszonyukkal, kifejezésbeli terjedelmüket illetőleg. E hibába, nem csoda, Butler

megtételeire utasítom, megbízom Önt, hogy a bizottsági tagok egybehívása végett a szükséges intézkedéseket tegyegye.

Kelt Gödöllőn, 1877. évi november hó 23-án.
Ferencz József, s. k. Tisza, s. k.

III.

Kedves herczeg Auersperg!

A közös ügyek tárgyalása czéljából a birodalmi tanács által az 1867. évi december hó 21-én kelt törvény értelmében 1877-ik évre megválasztott közösügyi bizottságokat, valamint a magyar országgyűlés által, az 1867. XII. törvényezikk értelmében az 1877. évre kiküldött közösügyi bizottságokat, a részükre törvényileg fentartott teendőik végzése végett folyó évi december hó 5-ik napjára Bécsbe egybehívdóknak találom.

Midőn ehhez képest közösügyi ministeriumaimat egyuttal alkotmányserű előterjesztéseik megtételeire utasítom, megbízom Önt, hogy a bizottsági tagok egybehívása végett a szükséges intézkedéseket tegyegye.

Kelt Gödöllőn, 1877. évi november hó 23-án.
Ferencz József, s. k. Auersperg, s. k.

— Az országgyűlési szabadelvű párt tegnapielőtt d. u. 6 órakor tartott értekezletét Gorove elnök megnyitván, folytatott a büntetőtörvénykönyv részletes tárgyalása, melyen az értekezlet a XX. fejezetig haladt.

A tárgyalás folyán ezuttal is több módosítvány jelentett be, de az értekezlet a módosítványok mellőzésével az eredeti szöveget foglalta el, kivéve a 173. §-ra vonatkozót, itt az értekezlet a kérdést függőben hagyta.

A tárgyalás tovább folytatására az elnökség annak idejében értekezletet fog összehívni.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnapielőtti ülésében folytatta a kereskedelmi tárcza budgetjének tárgyalását. A ménesek szükségleténél Wahrmann előadó takarékságra híván fel a minisztert, az előirányzat megsavazatást. Simonyi és Helfy a lóverseny-díjak luxus kiadásának törlését indítványozták. Az előirányzat megsavazatát, a lótenyész-intézetek bevételei 50.000 forinttal leszállítottatván.

A vesztérintézetek, kelti marhavész és budai állatorvosi tanintézet szükséglete változatlanul megsavazatátik.

A bányakapitányságok és földlani

ur is beleesik, daczára annak, hogy az angol nyelv még a magyarnál is tömöttebbnek nevezhető, s így a legyőzendő nehézség kétszeres: s bár ritka ügyességgel védi magát a következményektől, mindazonáltal az áruló nyomokat nem mindenütt enyészetheti el. Ily hibában szenved az említett „Szülőföldem szép határa” kezdetű, s a „Szép Ilonka” című költemény.

A füzetbe fölvelt fordítási darabok egyenként ismertetését, illetőleg méltánylását, terünk, hiánya mellett nem cölözhatjuk. A „Hontalan”, „Elhagyott anya”, „Romény emlékezet”, „Itthon”, „Ősszel” stb. egyenként mind szépen sikerült fordítások. Legfigyelemreméltóbb két darab azonban, sarkmatutók, melyekben egyfelől a fény- másfelől az árnyoldalak culminálnak a „Szózat”, és „Szép Ilonka.”

Ez utóbbin Butler ur nagy figyelemmel és előszeretettel látszott dolgozni, s ha ennek daczára is emelhetők kifogások ellene, ugy ez csak a föladat rendkívüli nehézségeinek tudható be, melyekkel megkirkózni még közepes eredmény mellett sem csekély érdem, s ha kimondjuk, hogy jelen munka a közepes színvonalon jóval felül áll, csak gratulálhatunk jeles műfordítóknak e csaknem áthágatlanoknak tartott akadályok legyőzésért.

Talán a költemény eredeti trochaicus lejtése jellemzőbb tárgyhoz, felfogáshoz, mint a fordítás transzpantál rythmus: lónyeges vesthetikai előrés azonban e részben alig volna kimutatható. A dolog hátrányos oldala csak ott kezdődik, hol a fordító, kinek határozott érzéke van a Vörösmarty-féle körülíratok és epithetonok fontosságára, a kifejezések oeconomicus beosztásának nehézségeivel küzd; szép és lelkiismeretes, de annál kényesebb eljárás, mely által a nyelvezet constructiója, plasticája sokat veszít. A folytonos toldás-földás, ide-oda kapkodásban elvész a nyelvnek az a hasonlíthatatlan eleganciája, melyben Vörösmarty elsőrendű mester. Ott, hol az eredetiben minden oly czárnára mért, apodicticus, rövid, erős és tömött a feleslegesség legkissebb látszata nélkül, ott a fordítás határozatlan, tapogatózó, erőtlen, sőt lapos kifejezéseket állít szembe, minő például a „cannot but moan” közkeletű angol kife-

intőzet szükségletét változatlanul megsavazza a bizottság.

A statisztikai hivatalnál a bizottság megsavazza az 52,600 frtot.

A postánál a bizottság Gervay főpostagazgató felszólalása után megsavazza az előirányzatot.

A távirda és a teng. hajózás előirányzata változatlanul megsavazatátik, valamint a budapesti kir. zalogház is, melynél az előadó figyelmezteti a minisztert, hogy a 60%-os összegeket mondja fel.

A mértékhiteletesi és, az alapok, alapítványok, nyugdíjak és átmeneti kiadások előirányzatának megsavazásával, az ülés véget ért.

— A bécsi török követ, mint a Reuter ügynökség egy konstantinápolyi táviratában olvassuk, tudatá a portával, hogy ő Andrássy grótot a mediátó végett sondirozta. Andrássy azonban utalt arra, hogy a mediátó inopportunus lenne és a jelen pillanatban el sem is fogadtatnék. A Szerbia magatartására vonatkozó kérdésre Andrássy kijelenté, hogy ha Szerbia a háboruba lép, Ausztria meg fogja fontolni, hogy érdekei mely pontokban érintetnek. — A kölni lap egy pérai stírgönye szerint Andrássy az elutasító választ azzal indokolta, hogy a mediátóknak még nem jött el az ideje, de ugyanekkor hozzátevé, hogy a porta forduljon esetleg Oroszországhoz.

A HÁBORU.

A harcztérről csak apróbb csatározásokat jelentenek a stírgönyök, de sokkal nagyobb dolgokról, persze csak mint jövőre bekövetkezendőről, tud mesélni a bukaresti távirat. E szerint Erzerum és Plevna eleste legközelebb várható. Egy bécsi lap bukaresti magatudósítása szerint Oláhországból nagy mennyiségű élelmiszer szállítása rendelkezett el Plevna alá — és pedig Oszmán hadserege számára! Mert az oláh forásu tudósítások szerint Oszmán pása küldötte már a capitulatio ügyében járt az orosz főhadiszálláson! Csakhogy ez el nem bízható — kivált ha meggondoljuk, a mit szintén a bukaresti hírek akarnak tudni, hogy Oszmán serege Plevna erődtényeiben 70 ezer főre megy. Ekkora török sereg nem fog capitulálni.

A mi Erzerum elestét illeti, az osztrák félhivatalos „Mout. Revue” egy londoni közle-

jezés, mely a füzetben különböző alkalmakkor többször is előfordul, ugyanily stereotyp nyilatkozásban, de a mely kifejezést mi kissé affectáltnak, mi több trivialisnak érezünk.

Vörösmarty epicájának nem hátránya, csak specialitása a föl-fölcsillanó lyrai elem, melyet a subjectivismus modern aestheticai elmélete is mindinkább hajlandó igazolni. Ez a [subjectiv genius szöval meg a második rész kezdetén is, ez exclamationióban:

Áll-e még az ősz Peterdi háza?

melyet a fordítás így ad vissza: „oh! say, doth (now) the house of the Peterdi stand?” idező-jellel, tehát oly értelmezéssel, mintha ezt egy a költőn kívül álló szereplő, valószerűleg Mátyás kérdené? E felfogás semmi által sincs indokolva; fordítót, ugylátszik, költőnk sajátos lyrai szó-kellései ejlék zavarba, melyekben részint a postai képletem a reflexio felett dominál, részint pedig az igazi pathos vegyíti lüktetését a monoton elbeszélő hang közé. Mind-e körülmény közrehat arra, hogy ez ugynevezett „költői beszély” stílusára némi balladaszerű élnékséget drámaiságot öntsön, melyet Butler ur teljes komolysággal az által igyekszik paralyzálni, hogy a költő által, ugyelvola csak külső kényszerűségből közbevetett némes recitativumokat, magyarázó momentumokat, tulsgósan kiemel, kiszinez, s hosszú lére ereszt.

Például:

Istenemre, szóla felszökelve

A vadász, ez már királyi vad! stb.

itt a közbevetett magyarázat ereje a lehető legmüvésziebben van mérsékelve s elsimitva ugy a közbevetés, mint kétféleképpen erősen hangsúlyozott szó szomszédsága által.

Mit tesz a fordítás? Nemcsak hogy közbe nem veti a bővítőt, de sőt a legrikítóbb világításba, a sor előre helyezi azt. Így:

The hunter exclaims. . . .

Ez a lényegtelennek degeneráló kinövése a lényeges felett, s mint ilyen elegancia helyett pongyolaságot, folyékonyág helyett döcögést eredményez, ép ugy, mint a condensált kerek epithetonoknak fölbonstása határozó s bővítő mondatrészekké, például ebben:

„Through greatly areid”

„breve“ manu mestersegre adják, nevelésig! Sokat jelent mondom, mert író Enyedon „per exaltantiam“ embert, a vidéken pedig intelligenciát említi és e két kategória ugyanazon egy helyen nyervén oktatást: enyedi ember és intelligencia azonos fogalmak. Örömmel hallunk olyat, mert akkor az intézet czélja fogalmának helyes felfogásáról, s így jogosultsága elismeréséről biztosítva vagyunk! De író e megkülönböztetéssel a nem vidéki intelligenseket teljesen kizárja, holott ők is hazának polgárai, nekik is szól a tanítótehetség. Így szándékosan-e, vagy nem épen oly tényező hogy meg nekünk, melyet társadalmi és vagyoni állása a polgári iskolába utal! Ezt bizonyára kifejezte, különben valószínűleg ezeket a százados hírnévvel dicsekvő főtanodába járatná volna „breve manu!“

Nincs tehát miért osszuk író aggodalmait, hogy honnan nyerjünk tanulókat! De már azt feltehetően szeretettől sem mulaszthatjuk el, hogy író aggodalomtól dult keblének sehoire megcáfíthatatlan tény alakjában ne nyujtsunk enyhítő balszemet! Az 1868-iki XXXVIII. t. cz. 67. §. megrendeje a polgári iskolák felállítását mindazon körzetekben, melyekben a lelkek száma 5000-on felül van, nem törölve van-e benne „százados hírnévvel dicsekvő főtanoda“ vagy nincs. Így hát mit sem használ azon érve, hogy: „helyes és czéljzerű az iskolák felállítása ott, hol egyáltalán nincs, de nem ott, hol a népességi viszonyokkal szemben az iskolák feles számmal vannak!“ Író úgy látszik merőben tájékozatlan e tekintetben is, mert Enyedon és vidékén egy a népességi, mint más a polgári iskolát létrehozó viszonyok annyira meg vannak, hogy nem az iskolák, de az iskolába nem járók vannak feles számmal!

A mi pedig az iskolaszék, főigazgató (?) s különösen a „dusásan“ fizetett tanítókra tett kifakadásait illeti, azokon annyira érzik a pályánál való mellőztetés fölötti bosszu szaga, hogy azokra felelni nagyon is feleslegesnek tartom!

Azon reménynyel zárom be soraimat, hogy Enyed értelmes polgársága, melynek jól felfogott érteleme hozta létre ezen üdvös intézményt, kedves gyermekeivel sietni fog ez intézet karjaiba, s szaporítani fogja a számot, mely ha most nem is nagy, de tekintve azon körülményt, miszerint minden új intézmény sok előítélettel küzd, már is szép reményekre jogosít. Meg vagyok győződve és erősen hiszem, hogy e város értelmes polgárai nem fognak hitelt adni, iró tendenciosus kifakadásainak, minden alapot nélkülöző tudósításának és sértett önérték által vezetett tolla gyalogló fogalmazási kísérletének.

Sebestyén Sándor.

Buzsiadók.

Az 1872 évi képviselő választás alkalmával Buzsi György, a nemes lábtü-művészet főként apostola és Ugron Gábornak fő kortese, felrúgta a 600 jobboldali választót számláló Zetelakára, vivén magával két hordó jóféle székely pálinkát is. Az első éjen kifogyott az egyik hordó s a nagy számmal jelen volt székely atyafiak válgig biztatgatták Buzsit, hogy „kezdjék meg már azt a másikat is.“ „Itt nem — mondá az értelmes májstram — hanem felvisszük hajnalban a Küküllőbe (a havasnak egy távol fekvő völgye) s ott vesszük annak vérit.“ És ugy tette, a miként beszéle, és másnap — a választás napján — a 600 választóból csak 150 jelent meg a szavazásnál. A többi a „Küküllőben“ éltette a jobboldalt. És Buzsit mégis elmegyőngösögről valóldák.

Az 1875 évi követválasztásokor Buzsi májstram azzal korteskedett, hogy csak válasszák meg Ugron Gábert, mert ha képviselő lesz, a muszka czár hozzá adja a leányát, s ekkor lesz még bővebben az ispiritus! Ezen agitatói terjesztésének segítették neki az Ugron Gábor zsellér asszonyai. De itt ugyancsak rosszul sikerült a takarékpénztár kortes szobájában kifundált szép terv. A legbővebb emberek is elpártoltak, szégyelvéen, hogy egy székely ur a muszkával akar atyafiságra lépni.

Ugron Gábor, a Buzsi uram fő princípálisa, okult ezen kudarczon, s azért az 1878 évi követválasztást megelőző őszién félredobta a muszka czárt s átállott a törökhöz. Kinevezte Buzsit segédtisztjának, Barta Miklóst fő élelmezési biztossnak, Orbán Ottót legfőbb lókupecznek, összehozott (B. M. szerint. Lásd „Pesti Napló.“) 3500 embert, és kinyújtotta kezét a Carclu feladalmi süvegje után. De oh látum! a segédtisztnek eljárta a szája, az élelmezési biztos keveselte a rendelkezésre adott pénzt; a 3500 „legény“ között is akadt lecsperdi frater, s az átkozott poléiczáj nesztét vette a dolognak és azt mondta: „megállj! És mind örökre eltűnt a fejedelmi süveg; lejárt az élelmezés zsíros hivatala; szétkillott a legio; puts-futts! És Ugron Gábor felhagyott: elvesztett minden, még a képviselőség is; le a szép szakállal! És mondá magában Barta Miklós: elvesztett minden, még a segédszolgabíró is; de megmaradt a — nervus rerum! És jégelt Orbán Ottó: wáj g'schrien, oda van a vészes! Buzsi májstram pedig csigdigetén zokogva: elvesztett a haza!

Buzsi György májstram, kortes és segédtiszt urra szomorú idők viradtak. Miután a martírság dicső napjai lejártak s a vásárhelyi lelkes honleányok bugalmából örökké dus asztalt el kellett hagyni: (átkozott Bonissa!) sehogys sem izlik neki a csiriz. Ebbeli bujában új czimert festetett ajtaja fölé, ilyen körirattal: ne sutor ultra crepidam.

Clio.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1877. nov. 28.

— A m. kir. pénzügyminiszter Krisztóty Ákos pénzügyi foglalmazógyakornokot pénzügyi fogalmazóvá nevezte ki.

— A m. kir. pénzügyminiszter Arcz Károly rendelkezés alatti erdőhivali pénztár-ellenőrt a kolozsvári m. kir. jószágigazgatósághoz pénztár-ellenőrré nevezte ki.

— **Üdvári vadászat.** Tegnapelőtt ismét nagy, bár eredménytelen rókavadászat volt; hosszú, társas, de izgalmas. A találkozás a megyei 8-ik covernál volt. A veres frakkos társaság metsző hidegben, mondhatni viharos szélvész háborgatásai közt kezdte el a hajszát. Nem sokára ráakadtak a rókára s midőn a nádasból kibújt, a kutyák nagy ügyességgel üldözték, a róka szőpen ment s a szimat a vadászeket s ezek nyomán a vadászeket a fíthi parkba vezette. Bár a kutyák igen jól működtek itt is, a ravasz veresbőrűnek sikerült ugyanabba a coverbe visszamekkelni, a honnan kihajították. Herczeg Eszterházy Lajos, ki a master of the hounss helyettese volt, a társaságot a mulatság folytatása végett a palotai coverbe vezette s itt kezdődött a vadászat java. Egy gyönyörű nagy róka bujt ki a nádasból; ravasz mozdulataival iparkodott összezavarani az ebeket, melyek utána iramodtak. Mindig nyomon mentek, dacára a hidegnek s szerfölött hosszú rón után majdnem elérték. A róka koma főtnak vette utját, a vadászok utána s már-már a hosszú üldözés után bundáját birni hitték, de a szimat elvesztett s ez véget vetett a vadászatnak. Főth körül 3 $\frac{1}{2}$ óra tájt álltak meg s kezdtek oszlani. Jelen volt a vadászatban a király, a trónörökös, gr. Andrássy Gyula, sir Buchanan angol nagykövet, de Bourgoing báró francia követségi tanácsos, gr. Festetics és a rendes társaság. Királyánál a felsége nem volt ott, csak egy pillanatra látták a főthi parkban.

— **A sokat emlegetett** színházi tüntetés ügyében a „Magyar Polgár“ szerkesztőjéhez intézett felszólításunkra a nevezett lap a következő közleményt hozza: „Nyitltposta. A „Kelet“ szerkesztőségének ohajtására kijelentjük, hogy tudomásunk szerint nem vettek részt a nagy botrányos színházi tüntetésben. Ha e kérdésben valami terheli a „Kelet“ szerkesztőségét, legfeljebb az: hogy indokolatlan s durva támadásaival étvágyat csinált a demonstrálóknak.“ Ennyit megváltunk és többet nem remélünk a „M. P.“ szerkesztőjétől. A mi az étvágyosnálást illeti, figyelmeztetjük a „M. P.“ szerkesztőjét, hogy azt sokkal inkább előkészíthetné meg nem érdemelt, émelegős istenítések, mint tárgyilagoss megróváskor által. És épen a fenförgő esetben Krecsányi asszony kikapásain kívül, ha valamiben, akkor bizonyára a „M. P.“ magasztalásaiban kell keresni a fűtő indokát. Eddig legalább a kit a „M. P.“ dícsért, híftüytölték s a kiket gyaláztak: (Mátrai, Kassai) legnagyobb elismerés kifejezéseivel halmazták el.

— **Dr. Fleischer Antal,** a kolozsvári egyetem kitűnő vegytanára, borotvával torkát metszve, véget vetett életének. Ez a megdöbbentő hír terjedt el tegnap (nov. 27) este a színházban az „Erkölosi halott“ előadása alatt. Pillanat alatt ott ül mindenki az arczán a rémületes hír okozta megdöbbentés és szánalom kinyomata. Sokan a közönségből át is mentek a néhány lépésre levő gr. Karacsaiháza, hol az elvérzett szerencsétlen férfi hálósobájában iszonyu látvány tárult eléjük, mely a köznyomás és erősöd idegzetűket is megrázkodtatta. Dr. Fleischer ott fektött hanyatt hálósobájában ágya előtt a padlón, az ő igazi értelmében vérszen uszva; körülte egész vörtes, mely testét egészen körülvette, sőt talabba is eslepte a padlót; a szerencsétlennek nyakán pedig iszonyatos íseb tárogott, mely azt tanúsítá, hogy Fleischer a torkát az egyik szélőtől a másikig s torkával együtt gégejét is átmetszette az éles borotvával, mely jobb oldalán szintén ott uszott a vérben. A végzetes tettet, úgy látszik, az ágyban kezdette elkövetni, mert az ágy lepedőjén is tenyérnyi vérfoltok voltak láthatók. Különböben a véres tettet megelőző pillanatokról a következő részleteket beszélték el: Dr. Fleischer már péntek óta (nov. 23.) fekvő beteg volt, még pedig az előjelek szerint, typhus akart kifejlődni, azonban még épen nem volt kifejlődve s az ilyes betegségnél előforduló lázas állapotnak még előjelei sem mutatkoztak. Dr. Geber, az elhunynak egyik kártára és szintén egyetem tanár gyógyszerkezelő Fleischert, ki még a tett elkövetése előtt is (tegnap este 8 óra előtt) nyugodtan ágyában fekeve fogadta gyógyszerelő kártársát, valamint dr. Fischer L. ügyvédet, kik mindketten hosszabb ideig időztek nála. Eltávozásuk után a beteg — ki a legnagyobb kedélyállapotban látszott lenni, — az ápolónók egyikétől egy borotvát kért, hogy lábáról a körmet és tyuksemét levágja. A nő mit sem gyanítva, teljesítette a parancsot s teendői végett a szomszéd szobába távozott. Egyszerre nyöszörgést hall — ez úgy 1 $\frac{1}{2}$ óraor lehetett — s mi-

kor a betegszobába lép: a beteget már az ágy előtt a földön hanyatt fekvve, elvérezve s torkát elmetszve találta; Fleischer még ekkor élt, de csak egy pár percig. Az ápolónók nygisn vissza rettenve a látványtól, egy másik ápolónót szólított be, ki megkísérelt az öngyilkos fejét fölemelni a földről, miközben a haldokló egy végső erőfeszítéssel a borotvával a nőnek azt a kezét akarta megvágni, melylyel ez az ő fejét fölemelte, mire a nő leeresztette a felémelt fejét, a szerencsétlen tanár pedig utolsó hűröggel kimúlt. Mikor aztán egy pillanat múlva a színházi orvos: Dr. Salamon József és dr. Bartha áthivattak a színházból, már sző sem lehetett többé életmentésről.

A rendőrség is megjelent azután s jegyzőkönyvet vett föl az esetről, megjelent továbbá dr. Geber és dr. Fischer ügyvéd, az elhunynak unokatestvére, kihez ezimezve egy írónal írott czédulát találtak a párna alatt. E czédulátkövetlenül a tett elkövetése előtt írta a szerencsétlen tanár, ágyában fekvve, kuszált betűkkel. Ez iratban Fleischer tudatja, hogy nem akarván olyan bűzös halállal (typhusban) kimulni, öngyilkosságra határozta el magát, mely gondolat azonban csak ma (nov. 27.) érétt meg benne. Sajnálja, hogy olyan inaestetikus halálának kellett választania, de nem lehetett másképp, miután a laboratoriumból, nem látván előre a dolgot, nem hozhatott magának alkalmas anyagot (mérget). Végül távollevő anyjának és két testvérének mona istenbózzadót, bocsánatukat kérve, dr. Fischert pedig kéri, hogy halála után ügyeit gondozza, melyek különben mind rendben vannak; a netalan segélyre sietők ellenben arra kéri, hogy ne is kísértők meg rajta segítni sőt visszazsólítani az életbe, mert ő biztos kézzel s tudománnyal hajtja végre a tettet s így minden kísérlt hasztalan lesz, — Eddig szólnak a hátrahagyott sorok, melyek azt gyaníttatják, hogy Fleischer meg volt győződve, miszerint a typhus kifejlődik s annak ő áldozata lesz; és hogy az ezzel járó iszonyu szenvedéseket s különösen a szagos végső állapotot megelőző: határozta el magát ez iszonyatos tette. Valószínű azonban, hogy egy; kis delirium — meglehet épen az első — szintén hozzájárult a szándék végső megérleléséhez. Bármi lett légyon azonban az ok: mindenesetre olyan megdöbbentő eseménynek állunk szemben, mely a legerőssé kedélyű, a legfalsultabb zsemső embert is iszonytatót kell hogy eldőltsön, s a gondolkodó értelmet és szívet egyaránt megrázkodtatja. Ime, egy viruló lét, egyvirágzó élet, egy közbecsülésben álló férfiú, élete legszebb korában 34 éves volt — a legszebb anyagi helyzetben, a társadalom tiszteltétől körveze, — s mindez már ma élettelen hulla, megrabolva az élettől éppen önmaga által és pedig oly iszonyatos módon! Ez megdöbbent, megráz, kétségbeesjt! Dr. Fleischer Antalban nem csak a kolozsvári egyetem vesztette egyik legelső díszét, nemcsak övé a szerető rokont, nemcsak hallgatói, a kitűnő, szeretetreméltó tanárt, kinek élénk és vonzó előadásait örömmel látogatták, és nemcsak a magyar vegytani tudományosság, egyik legkitűnőbb szakférfiát; hanem a külföldi tudományos világ is egy neves szakférfit fog benne részvételével sirba kísélni. Városunk minden körében, — mondanunk sem kell, — roppant nagy megdöbbentést keltett a tragikus eset, mindenki, ismerős és ismeretlen, a legnagyobb részvétellel örökl róla. — Legyen a szerencsétlen férfinak örök nyugalma ott a sirhant alatt, ahová olyan erőszakosan s olyan korán lesietett!

— **A kolozsmonostori önk. tűzoltó-egylet** elhatározván, hogy tagjainak szakképzésére koronként előadásokat rendez, e célra több szakférfit nyert meg. Az első előadás november 24-én dr. Bartha János tartotta, tárgya a fecskendő elméleti és gyakorlati ismertetése volt. Mindenekelőtt a fecskendő alkatrészeit és azoknak rendelkezését adta elő, majd áttért a Toricelli-féle elméletre s egy normal üveg fecskendő bemutatásával a vízfelszívást, a szakadozott és folytonos vizsugárt és a szelepek különböző mozgását tette fel. Figyelmeltette a hallgatóságot arra, hogy ha egy fecskendő [vagy épen nem, vagy léggel elegyes vizet ad, hol kell a hibát keresni. Azután a fecskendőre szánt alkatrészekről értekezett és megemlékezvén a fecskendő elméletéről, a lég ruganyosságáról, a sürített léggel tett kísérletekről, mindezeknek mikénti alkalmazását fejtette ki. Végre a rendelkezésre álló két fecskendőn mutatta meg gyakorlatilag az egyes alkatrészeket, a szelepek elhelyezési és alakj különbségét, a mennyiben az egyik — kis — fecskendő egyes hengerű ketős működésű, míg a másik — nagy — két hengerű de csak egyszerű működésű. Azon ígérettel, hogy egy közelebbi alkalommal az egyes fecskendő alkatrészek minőségéről, azoknak egymásbaí aránóról és ezen arány kiszámításáról fog beszélni, befejezte mindvégig érdekes és nagy tetszéssel fogadott előadását, melyet a kolozsvári-tűzoltó egytel nehány tagja is meghallgatott. Tudomásunk szerint az ilyenm előadások azentul szombatonként délután 3 $\frac{1}{2}$ óraor fognak a kolozsmonostori m. kir. tanintézet felső tantermében megtartatni; az érdeklődőket az egytel szívesen látja.

— **A mult szombaton** hozott ítéletet a kolozsvári kir. törvényszék Leoka Miklós felett, ki 1876. év tavaszán a helyi posta hivatalnál alkulcsal fílyított egy pénzes ládát és abból 6334 frt. 78 kr. elloptott. Vádolt daczára az ellene felmerült számos gyann-oknak, konokul tagadta cselekvényét. Bodor László kir. alügyész terjedelmű vádbeszédben bizonyítja, hogy tettes senki se-

lehet más, mint vádolt, miután a pénzes láda kulesát ő másoltatta le; miután abban a felsőkabátban, mely az ő tulajdona volt, egy része az elloptott pénznek megtaláltott, (egy drb. 50 frtos bankjegy), továbbá: azon a helyen, hol a pénzes láda volt, legutóbb ő járt; különben is lopás bűntényért már kétszer volt büntetve, tehát oly egyén, kirlől föl lehet tenni ily merényletet. Végül számos ellentmondásba esett, melyek a perrend szerint távol gyanuokokat támogató körülmények. Vádolt védője dr. Iszaku Aurél volt. A törvényszék Leoka Miklóst lopás bűntényért az ügyészi indítványhoz képest 10 évi súlyos börtönrre ítélte.

— **Nyilt köszönet.** Tek. Széke y Miklós gyógyszerész ur, mint a bidelyi ipariskola egyik felügyelő biztosa, midőn nem régiben ez iskolát meglátogatva tapasztalta, hogy néhány szegényebb sorsu tanulónak még nincs meg a szükséges tankönyve, 3 frt 20 kr. adott át az illető tanító urnak a végre, hogy ezzel ama hiányt pótolja. Ugyancsak a megneveztem bugzó ügybarát — egy másik látogatás alkalmával — 3 darab ezüst forintot és 1 drb. régibbféle ezüst huszast kézbesített Benedek József tanító urnak, azzal a rendeltetéssel, hogy ezek a felügyelésre bizott azon iskola jobb magaviseletű és szorgalmasabb tanulóit közt jutalmul osztassanak ki a tanév végén. Midőn e tényeket híalás elismeréssel hozom nyilvánosságra, egyszersmind örömmel teljesítem a kedves kötelességet, hogy nyilt köszönetet mondjak

